

ET

ET

ET

EUROOPA KOMISJON

Brüssel 10.11.2010
KOM(2010) 639 lõplik

**KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE**

Energia 2020
Säästva, konkurentsivõimelise ja kindla energia strateegia

SEK(2010) 1346

KOMISJONI TEATIS EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE JA REGIOONIDE KOMITEELE

Energia 2020 Säästva, konkurentsivõimelise ja kindla energia strateegia

SISSEJUHATUS

Läbikukkumise hind oleks liiga kõrge.

Energia on meie ühiskonna eluvesi. Elanikkonna, tööstuse ja majanduse heaolu sõltub sellest, kas energia on ohutu, turvaline, säästev ja taskukohane. Samas moodustavad energiakasutamisega seotud heitkogused pea 80 % ELi kasvuhoonegaaside koguheitest. Energiaküsimus on seega üks suurimaid probleeme, millega Euroopa silmitsi seisab. Energiasüsteemide turvalisemaks ja säästvamaks muutmine võtab aastakümneid. Kuid otsused õige teeotsa leidmiseks tuleb teha kiiresti, sest suutmatus luua hästitoimivat Euroopa energiaturgu üksnes suurendab tarbijate kulusid ja ohustab Euroopa konkurentsivõimet.

Järgmise kümne aasta jooksul on vaja teha investeeringuid suurusjärgus üks triljon eurot, nii olemasolevate ressursside mitmekesistamiseks ning seadmete asendamiseks kui ka problemaatilise ja muutuva energiavajaduse rahuldamiseks. Energiavarustuse struktuurimuutused, mis osaliselt on tingitud siinse tootmisstruktuuri muutustest, sunnivad Euroopa majandusi tegema energiatoodete ja -infrastruktuuride hulgast valikuid. Neid valikuid saab tunda järgmisel 30 aastal ja hiljemgi. Kõnealuste otsuste kiireks vastuvõtmiseks on vaja ambitsioonikat poliitilist raamistikku. Otsuste edasilükkamisel oleks ühiskonnale määratu mõju nii pikemaajaliste kulude kui ka varustuskindluse poolest.

ELi ühine energiapoliitika on lähtunud ühisest eesmärgist tagada, et energiatooted ja -teenused oleksid turul pidevalt ja füüsiliselt kättesaadavad hinnaga, mis on kõigile tarbijatele (era- ja tööstustarbijad) taskukohane, aidates samas saavutada ELi laiemaid sotsiaalseid ja kliimaeesmärke. Energiapoliitika kesksed eesmärgid (varustuskindlus, konkurentsivõimelisus, säästlikkus) on nüüd sätestatud Lissaboni lepingus¹. Lepingus on selgelt sõnastatud, mida Euroopalt energiavaldkonnas oodatakse. Nimetatud eesmärkide poole pürgimisel on küll tehtud mõningaid edusamme, kuid Euroopa energiasüsteemide kohandamisprotsess on liiga aeglane, samas kui probleemide ulatus suureneb. ELi tulevased laienemised süvendavad probleemi veelgi, kui ELiga liituvad riigid, kelle infrastruktuur on aegunud ja energiamajandus vähem konkurentsivõimeline.

Euroopa Ülemkogu võttis 2007. aastal vastu ambitsioonikad energia ja kliimamuutustega seotud eesmärgid 2020. aastaks: vähendada kasvuhoonegaaside heitkoguseid 20 %, sobivate tingimuste korral isegi 30 %, ² suurendada taastuvenergia osakaalu 20 %-ni ning suurendada energiatõhusust 20 %. Euroopa Parlament on nimetatud eesmärke pidevalt toetanud. Euroopa

---

¹ Euroopa Liidu toimimise lepingu artikkel 194.

² Euroopa Ülemkogu täpsustas: „eeldusel et teised arenenud riigid võtavad endale võrreldavaid heitkoguste vähendamise kohustusi ning majanduslikult enamarenenud arengumaad panustavad piisavalt vastavalt oma kohustustele ja võimalustele.”

Ülemkogu on võtnud ka pikaajalise kohustuse seoses CO₂-heidete vähendamisega, nimelt peaksid EL ja muud tööstusriigid vähendama 2050. aastaks heitkoguseid 80–95 %.

Sellest hoolimata ei saavutata olemasoleva strateegiaga tõenäoliselt kõiki 2020. aasta eesmärgi ning ka pikemaajaliste ülesannete täitmiseks ei ole see sugugi kohane. ELi energia- ja kliimaeesmärgid on hõlmatud 2010. aasta juunis Euroopa Ülemkogu vastuvõetud Euroopa 2020. aasta aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegiasse³ ning selle suurprojekti „Ressursitõhus Euroopa”. EL peab kiiremas korras jõudma kokkuleppele vajalikku üleminekut võimaldavates vahendites ja seega tagama, et Euroopa leiaks end majanduslangusest välja tulles konkurentsivõimelisemal, turvalisemal ja jätkusuutlikumal rajal.

Energiapoliitika eesmärkide tähtsusest hoolimata on nende rakendamine vägagi puudulik.

Energia siseturg on jätkuvalt killustatud ning ei ole muutunud piisavalt läbipaistvaks, ei taga kõigile võrdset juurdepääsu ega anna piisavalt valikuvõimalusi. Ettevõtted on riigipiiridest üle kasvanud, kuid nende arengut takistavad endiselt erinevad riiklikud eeskirjad ja tavad. Avatud ja ausal konkurentsil on endist viisi palju tõkkeid⁴. Elektri jaeturgude tarbijatingimuste hiljutine uuring osutab sellele, et tarbija valikuvõimalus on allpool optimaalset taset⁵. Siseturgu käsitlevate õigusaktide rakendamine on mitterahuldav, juba üksnes 2003. aastast on pooleli 40 rikkumismenetlust seoses teise energia siseturu paketiga.

Energia varustuskindlust siseturul kahjustavad investeeringute ja tehnoloogia arenguga seotud viivitused⁶. Praegu põhineb ligikaudu 45 % Euroopa elektritootmisest vähese CO₂-heidetega energiaallikatel, peamiselt tuuma- ja hüdroenergial. Kõnealuste rajatiste piiratud eluea tõttu võivad teatavad ELi piirkonnad kaotada 2020. aastaks üle kolmandiku tootmisvõimsusest. See tähendab olemasoleva võimsuse asendamist ja suurendamist, kindlate alternatiivsete mittefossiilkütuste leidmist, võrkude kohandamist taastuvate energiaallikate jaoks ning tõeliselt lõimitud energia siseturu saavutamist. Samas peavad liikmesriigid endiselt kaotama keskkonnakahjulikud toetused.

2008. aastast alates liikmesriikide koostatavate riiklike energiatõhususe tegevuskavade kvaliteet on pettumustvalmistav, nende potentsiaal on suuresti kasutamata. Transpordisektori üleminek taastuvenergia kasutamisele ja sektori energiatõhusamaks muutmine toimub liiga aeglaselt. Kui taastuvenergia 20 % eesmärgi saavutamiseks oleme üldjoontes järjel, siis energiatõhususe vallas seatud eesmärgi saavutamisest oleme väga kaugel.

Rahvusvahelisel tasandil ei pöörata erilist tähelepanu hoiatustele naftavarude vähenemise eest tulevikus⁷. Hoolimata olulistest gaasitarnehäiretest, mis on toimunud äratussignaalina ja näidanud Euroopa haavatavust, puudub endiselt ühine strateegia partner-, tarnija- ja transiidiriikide suhtes. ELi fossiilkütusevarusid, sealhulgas ebatraditsioonilisi gaasivarusid, on võimalik täiendavalt arendada ning nende osatähtsust tuleb objektiivselt hinnata.

---

³ Komisjoni teatis (dokument 7110/10, 5. märts 2010).

⁴ See nähtub komisjoni energiasektori uuringust (komisjoni 1. jaanuari 2007. aasta teatis, määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 17 alusel algatatud Euroopa gaasi- ja elektrisektoreid käsitlev uurimine, KOM(2006) 851) ning paljudest sektori konkurentsivastast käitumist käsitlevatest uuringutest (nt IP/10/494, 4. mai 2010).

⁵ Euroopa Liidu elektri jaeturgude toimimise uuring, november 2010.

⁶ ENTSO-E hinnangu kohaselt tuleks ELil järgmise kümne aasta jooksul ehitada või uuendada 30 000 km võrgukaableid.

⁷ Nt Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2009. ja 2010. aasta energiaülevaated.

Liikmesriikide vastastikune energiasõltuvus nõuab täiendavate meetmete võtmist Euroopa tasandil.

Energiapoliitika tuleks välja töötada ELi tasandil. Ühe liikmesriigi energiapoliitika otsused mõjutavad paratamatult ka teisi liikmesriike. Energialiikide optimaalseks kombinatsiooniks, sealhulgas taastuvenergiaallikate jõudsaks arendamiseks on vaja vähemalt kontinentaalse mõõtmega turgu. Energia on selline turusektor, kus suurimat majanduslikku tõhusust võib saavutada üle-euroopalisel tasandil. Killustatud turud ohustavad varustuskindlust, kuid samas ka vähendavad energiaturu konkurentsist saadavat võimalikku kasu. Käes on aeg, et energiapoliitika muutuks tõeliselt euroopalikuks poliitikaks.

Energiaallikate pärast üleilmse konkureerimise suurenedes peab EL jääma ettevõtetele atraktiivseks turuks. Euroopa uus energiastrateegia peab toetama Euroopa Komisjoni äsja esitletud tööstuspoliitika üldisi lähtekohti,⁸ iseäranis seetõttu, et energia on jätkuvalt tööstuse oluline kulutegur⁹. EL peab ka tugevdama oma konkurentsivõimet energiatehnoloogia turgudel. Taastuvenergia osakaal ELi energiaallikate hulgas on pidevalt suurenenud, moodustades 2008. aastal umbes 10 % energia summaarsest lõpptarbimisest. 2009. aastal tulenes 62 % uuest elektritootmisvõimsusest ELis taastuvatest energiaallikatest, peamiselt tuule- ja päikeseenergiast. Kuid Euroopa ei ole siin enam juhtrollis. Taastuvenergia atraktiivsust käsitleva sõltumatu taastuvenergia atraktiivsuse indeksi (*Renewable Energy Attractiveness Index*) 2010. aasta pingerea¹⁰ kohaselt on kõige paremad võimalused taastuvenergiasse investeerimiseks Ameerika Ühendriikides ja Hiinas. Vaja on uusi stiimuleid, rohkem kui kunagi varem on kõnealuste probleemide lahendamiseks vaja ELi juhtrolli.

EL võiks rahvusvahelistes energiaküsimustes tegutseda tugevamalt ja tõhusamalt, esindades oma ühiseid huvisid ja eesmärke. Hoolimata asjaolust, et ELi energiakasutus moodustab maailma omast viiendiku, on ELil rahvusvahelistele energiaturgudele endiselt väiksem mõju kui võiks arvata selle majanduslikust kaalust. Olukord ülemaailmsel energiaturgudel muutub pingelisemaks, ülemaailmse nõudluse kasvust kuulub suurem osa Aasia arenguriikidele ja Lähis-Idale¹¹. See võib tekitada ELile kui maailma suurimale energiaimportijale suuremat varustusriski.

Energiapoliitika lisamine ELi lepingule nõuab ka uut perspektiivi.

Peame tuginema saavutustele ja seadma auahneid eesmärke.

EL ei saa endale lubada energiaeesmärkide mittesaavutamist. Sestap esitab komisjon uue 2020. aasta energiastrateegia. Sellega tugevdatakse seni võetud meetmeid ja tõhustatakse tegevust valdkondades, kus kerkivad uued probleemid. Strateegia on töötatud välja ELi institutsioonide vaheliste põhjalike arutelude ja ulatuslike avalike konsultatsioonide tulemusel.

Seejuures ei keskenduta erinevate energiaallikate võrdlevale analüüsile, vaid pigem keskpika perioodi Euroopa poliitiliste eesmärkide saavutamiseks vajalikele sammudele. Tulevase 2050.

---

⁸ Teatis „Üleilmastumise ajastu terviklik tööstuspoliitika”, KOM(2010) 614.

⁹ Näiteks on hinnangute kohaselt elektrihinnad Euroopas 21 % kõrgemad Ameerika Ühendriikide hindadest ja 197 % kõrgemad Hiina omadest.

¹⁰ 26. väljaanne, august 2010.

¹¹ Rahvusvahelise Energiaagentuuri 2010. aasta energiaülevaade.

aasta energeetika tegevuskava raames esitatakse mitmeid energiaallikate jaotusega seonduvaid stsenaariume, milles kirjeldatakse võimalusi CO₂-heidete vähendamiseks seotud Euroopa pikaajalise eesmärgi saavutamiseks ja selle mõju energiapoliitika otsustele. Käesolevas strateegias määratakse kindlaks, milliseid poliitilisi otsuseid on vaja praegusel kujul püstitatud 2020. aasta energiaeesmärkide täitmiseks. Üldiselt juhindutakse käesolevas strateegias vähese CO₂-heidetega majandus- ja energeetikamudeli rakendamisel laiemalt 2050. aasta tegevuskava raames esitatavast pikaajalisest nägemusest.

Energiatootmises, -kasutuses ja -varustuses on hädasti vaja põhjalikke muutusi.

Eelkõige toonitatakse strateegias vajadust energiameetmed taas tasakaalu viia, pannes rohkem rõhku nõudluspõhisele poliitikale, suurendades tarbijate mõjukust ning sidudes majanduskasvu lahti energiakasutusest. Aktiivset energiasäästupoliitikat peaksid järgima eeskätt transpordi- ja ehitussektor ning mitmekesistama oma energiaallikaid, eelistades võimalikult saastevabu lahendusi. Väljaspool heitkogustega kauplemise süsteemi peaks strateegia aitama luua turutingimused, mis soodustaksid suuremat energiasäästu ja CO₂-heidete vähendamisele suunatud täiendavaid investeeringuid, et kasutada ära mitmesuguseid tsentraliseeritud ja detsentraliseeritud taastuvaid energiaallikaid, aga ka energia salvestamise ja elektritranspordi põhitehnoloogiaid (eelkõige elektrisõidukid ja ühistransport).

Energiapoliitika aitab olulisel määral kaasa aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu uue strateegia eesmärgi saavutamisele ning tugeva, mitmekesise ja konkurentsivõimelise tööstusbaasi loomisele. Sellega seoses peab Euroopa tunnustama, et sinne tööstus vajab kogu väärtusahela lõikes kõigis sektorites turgutamist.

Riigiasutustel tuleb olla eeskujuks. Igal aastal kulutavad riigiasutused 16 % ELi SKPst, mis võrdub ligikaudu 1 500 miljardi euroga. Riigihanke eeskirjadega tuleks nõuda energiatõhususe tingimuste täitmist, et suurendada energiasäästu ja levitada uuenduslikke lahendusi, eeskätt ehitus- ja transpordisektoris. Energiatõhususe suurendamiseks tuleks täiel määral ära kasutada turupõhiste ja muude poliitikavahendite, sealhulgas maksustamise potentsiaali.

Pakkumise seisukohast peab jätkuvalt olema esmatähtis kindlate ja konkurentsivõimeliste energiaallikate arendamine. Elektritootmise valdkonnas peaks investeeringute abiga jõudma selle tasemeni, et 2020. aastate alguses pärineks pea kaks kolmandikku elektrist vähese CO₂-heidetega allikatest, praegune tase on 45 %. Sellega seoses tuleks eelistada taastuvenergiat. Strateegia abil tuleb luua ELi tasandil raamistik, mis riikide erinevusi arvesse võttes võimaldaks liikmesriikidel ületada oma vastavad eesmärgid aga samas ka tagaks 2020. aastaks taastuvate energiaallikate ja tehnoloogiamajandusliku konkurentsivõime.

Praegu ligikaudu kolmandiku ELi elektrienergiast ja kaks kolmandikku ELi CO₂-vabast elektrienergiast andva tuumaenergia panust tuleb hinnata avatud ja objektiivsel viisil. Euratomi asutamislepingut tuleb kohaldada täies ulatuses ja rangelt, iseäranis ohutusega seonduvaid aspekte. Arvestades, et selle energiatootmisviisi vastu on tärnanud taas huvi nii Euroopas kui ka mujal maailmas, tuleb teha teadustööd radioaktiivsete jäätmete käitlustehnoloogia ja selle ohutu rakendamise vallas, aga ka valmistada kaugemaks tulevikuks, arendades järgmise põlvkonna tuumalõhustumise süsteeme (stabiilsuse suurendamiseks ning elektri- ja soojusenergia koostootmiseks) ja tuumasünteesi (ITER).

Nafta- ja gaasisektoris tekitavad impordinõuete kasv ning tähtsava turumajandusega riikide ja arenguriikide suurenev nõudlus tarviduse tugevamate mehhanismide järele, et kindlustada

uued, mitmekesistatud ja ohutud tarneteed. Tarneahela olulisteks lülideks on nii juurdepääsukanalid toornaftale kui ka rafineerimise infrastruktuur. EL on energiaturgudel tugev geopoliitiline partner ja ta peaks olema ka suuteline vastavalt tegutsema.

Uus energiastrateegia keskendub viiele prioriteedile:

1. energiatõhus Euroopa;
2. üle-euroopaline lõimitud energiaturg;
3. tarbijate mõjukus ning kõrge ohutuse ja julgeoleku tase;
4. Euroopa juhtpositsioon energiatehnoloogia ja -innovatsiooni vallas;
5. ELi energiaturu välismõõde.

1. ENERGIA TÕHUS KASUTUS, MIS VÕIMALDAB 2020. AASTAKS 20 % ENERGIASÄÄSTU

Euroopa ei saa endale energia raiskamist lubada. Energiatõhusus on üks 2020. aasta strateegia peaesmärkidest ning ka pikaajaliste energia- ja kliimaeesmärkide saavutamise põhitegureid. EL peab välja töötama uue energiatõhususe strateegia, mis võimaldaks kõikidel liikmesriikidel siduda majanduskasvu lahti energiakasutusest. Kõnealuse strateegia puhul tuleb arvestada ka liikmesriikide erinevaid energiavajadusi. Energiatõhusus on kõige tulusam viis heitkoguste vähendamiseks, energiavarustuse kindluse ja konkurentsi parandamiseks, energiatarbimise tarbijatele taskukohasemaks muutmiseks ning ka töökohtade loomiseks, sealhulgas ekspordile suunatud tööstusharudes. Eelkõige toob see reaalselt kasu kodanikele, kelle keskmine energiasääst majapidamise kohta võib küündida 1 000 euronit aastas¹².

Paradoksne olukord, kus nõudlus energiamahukamate või uute toodete järele ületab energiatõhususe alased edusammud, tuleb lõpetada. Aeg on küps liikuda sõnadelt tegudele. Seega tuleks praeguste käitumismallide muutmiseks lõimida energiatõhusus kõikidesse asjakohastesse poliitikavaldkondadesse, sealhulgas haridus- ja koolitusvaldkonda. Energiatõhususe kriteeriumid tuleb kehtestada kõigis valdkondades, sealhulgas riiklike vahendite eraldamise suhtes.

Jõupingutused tuleb suunata kogu energiaahelale, energiatootmisest ülekande ja jaotuseni ning lõpptarbimiseni. Seejuures on oluline teostada tõhusat järelevalvet ja piisavat turujärelevalvet, kasutada laialdaselt energiateenuseid ja -auditeid ning ka parandada materjalitõhusust ja ringlussevõttu.

Me oleme väga kaugel 20 % energiasäästu eesmärgist. Uues strateegias kutsutakse sestap üles tugevdama poliitilist pühendumist sellele küsimusele, määratledes saavutatava eesmärgi selgelt ja teostades ranget järelevalvet selle üle, et selle saavutamiseks tehtaks vajalikke samme. Liikmesriike ning piirkondlikke ja kohalikke ametiasutusi kutsutakse üles tõhustama oma tegevust asjakohase poliitika rakendamisel ning kasutama täiel määral ära riiklike energiatõhususe tegevuskavadega ette nähtud vahendeid, eesmärke ja näitajaid.

Erilist tähelepanu tuleks pöörata suurima energiatõhususe saavutamise potentsiaaliga valdkondadele, nimelt olemasolevale hoonestusele ja transpordisektorile. Liikmesriigid on

---

¹² KOM(2008) 772.

nimetatud sektorite ja muude heitkogustega kauplemise süsteemi väliste sektorite puhul leppinud kokku õiguslikult siduvates kliimaeesmärkides, kuid vastavad meetmed tuleb veel rakendada¹³. Muu hulgas võib selle sektori pikaajalise tõhususe parandamisel olla abi energia maksustamise direktiivi läbivaatamisest. Samuti tuleks töötada välja meetmed, et märkimisväärselt suurendada energiatõhusate toodete ja tehnoloogia kasutamist hoonete remontimisel. Eluasemesektoris tuleb lahendada üürnike ja omanike vahel stiimulite jaotamise küsimus. Arvukate avalike sektori hoonete energiatõhususe ja sõltumatususe parandamiseks peavad ametiasutused kasutama kõiki kättesaadavaid, sealhulgas ELi regionaalpoliitika pakutavaid võimalusi. Transpordisektoris tuleks ära kasutada näiteks mitmeliigiliste lahenduste, energiatõhusate sõidukite ja energiatõhusa sõidustiili märkimisväärset potentsiaali.

Peamiste heidet tekitavate sektorite energiatõhususe parandamisel on oluline osa info- ja kommunikatsioonitehnoloogial. See võimaldab minna struktuurselt üle vähem ressursimahukatele toodetele ja teenustele, parandada hoonete ja elektrivõrkude energiasäästu ning võtta kasutusele tõhusamad ja vähem energiat tarbivad intelligentsed transpordisüsteemid¹⁴.

Tööstussektoril tuleb oma ärimudelisse lisada energiatõhususe eesmärgid ja energiatehnoloogiline uuendustegevus. Heitkogustega kauplemise süsteem aitab oluliselt seda teha suurematel ettevõtetel, kuid väiksematel ettevõtetel on tarvidus laialdasemalt kasutada muid vahendeid, muu hulgas energiaauditeid ja energiahaldussüsteeme, ning VKEdel on puudus tugimehhanismidest. Energiatõhususe võrdlusuuring saab ettevõtetele anda ülevaate nende energiatõhususe olukorrast võrreldes konkurentidega. Energiatõhususest endast, sealhulgas elektrikasutuses, peab saama tulus ärivaldkond, millega kaasnevad energiasäästmise meetodite ja tavade tõhus siseturg ning rahvusvahelised äri võimalused. Energiasäästu suurendaks ka laiaulatuslik ressursitõhususe raamistik.

Siinkohal peab näitama eeskuju avalik sektor. Avaliku sektori tarbimise suhtes tuleks kehtestada ambitsioonikad eesmärgid. Riigihanked peaksid toetama energiatõhusaid lahendusi. Toetada tuleks kohaliku tasandi uuenduslikke lõimitud energialahendusi, mis aitavad kaasa üleminekule nn arukatele linnadele. Omavalitsusüksused kujutavad endast vajaliku muutuse olulist toetajat, seega tuleks täiendavalt tugevdada nende algatusi, näiteks linnapeade pakti. Linnad ja linnapiirkonnad, mis tarbivad kuni 80 % energias, on suurema energiatõhususe saavutamisel üheaegselt nii probleemi kui ka lahenduse osaks.

Ressursitõhusa poliitikaga, sealhulgas energiatõhususe investeeringutega, kaasnevad sageli lühiajalised stardikulud, enne kui ilmnevad keskpika ja pika perspektiivi kasud. Selleks, et julgustada uute investeeringute tegemist energiatõhusasse tehnoloogiasse ja tavadesse, on vaja sobivaid vahendeid. ELi rahastamine võib siin olla mõjus võimendustegur ja selles vallas tuleks töötada välja uuenduslikke lahendusi. Käitumismuutusi ja investeeringuid soodustavate vahenditena tuleks uurida ka maksustamise ja hinnakujunduse uuenduslikke ja põhjalikult kaalutud¹⁵ kasutusviise.

2011. aasta alguses esitatavale energiatõhususe kavale järgnevad sama aasta jooksul asjakohased õigusakti ettepanekud. Kavas käsitletakse ka järgmisi rahastamisaspekte: rahastamisvõimalused, uuenduslike rahastamistoodete kasutamine, stiimulid energiatõhususe

---

¹³ Jõupingutuste jagamise otsus nr 406/2009/EÜ.

¹⁴ Konkreetsed meetmed on sätestatud Euroopa digitaalarengu tegevuskavas, KOM(2010) 245.

¹⁵ Eelkõige seoses erinevate turupõhiste meetmete võimaliku kumulatiivse mõjuga.

investeeringute soodustamiseks ja ka ELi rahastamise, eelkõige struktuurifondide roll, võttes aluseks olemasolevad edukad näited.

Prioriteet 1: Energiatõhus Euroopa

Meede 1: kasutada ära ehitus- ja transpordisektori suur energiasäästu potentsiaal

- Energiatõhusa renoveerimise osatähtsust tuleb suurendada investeerimisstiimulitega, energiateenuste osutamisega tegelevate ettevõtete laiema kasutusega, suure võimendusteguriga uuenduslike rahastamisvahenditega ning sobiva finantskorraldusega Euroopa, riigi ja kohalikul tasandil. Sellega seoses käsitletakse komisjoni järgmistes ettepanekutes investeerimisstiimulite jaotamist üürnike ja omanike vahel ning hoonete energiamärgistust (kinnisvaraturul ja riikliku toetuse poliitikas kasutatavad sertifikaadid).
- Riigiasutustel tuleb siinkohal olla eeskujuks. Kõigi tööde, teenuste ja toodete riigihangete puhul tuleks kasutada energiakriteeriume (seoses energiatõhususe, taastuvenergiaallikate ja arukate võrkudega). Vaja on programme ja tehnilise abi vahendeid, mis suurendaksid energiateenuste turu osaliste suutlikkust arendada ja struktureerida rahastamisvahendeid projektide jaoks, mis on suunatud nii avalikule kui ka erasektorile. ELi rahastamisprogrammid suunatakse energiasäästu projektidele ja rahalise toetuse eraldamise eeltingimuseks seatakse energiatõhusus.
- Transpordipoliitika tulevikku käsitlevas tulevases valges raamatus esitatakse valik meetmeid transpordi säästvamaks muutmiseks ja naftasõltuvuse vähendamiseks. See hõlmab transpordisüsteemi energiatõhususe suurendamisele suunatud algatusi, sealhulgas toetust keskkonnahoidlikule linnaliiklusele ja ka mitmeliigiliste transpordilahendustele, arukat liikluskorraldust ja kõigi sõidukite energiatõhususe standardeid, asjakohaseid majanduslikke signaale ning säästva käitumisviisi edendamist. Sellega seoses tuleks uurida energiatõhusamate autode märgistamise süsteeme.

Meede 2: Tugevdada tööstuse tõhusust ja konkurentsivõimet

- Komisjon püüab suurendada energiatõhususe abil Euroopa tööstuse konkurentsivõimet, laiendades ökodisaini nõudeid energia- ja ressursimahukatele toodetele ning täiendades neid vajadusel nõuetega süsteemi tasandil. Tuleks uurida energia- ja ressursimahukate tööstusharudega sõlmitavate vabatahtlike kokkulepete võimalikku mõju. Energiamärgistus tuleks muuta ulatuslikumaks, et tagada toodete põhjalikum võrdlus.
- Tööstuses ja teenindussektoris tuleks rakendada energiahaldussüsteeme (nt auditid, kavad, energeetikajuhid). Spetsialiseeritud tugimehhanismide kaudu tuleks pöörata erilist tähelepanu VKEdele.

Meede 3: Tugevdada energiavarustuse tõhusust

- Energiatõhususest peaks nii tootmises kui ka jaotuses saama oluline kriteerium uuele tootmisvõimsusele loa andmiseks. Samuti tuleb teha jõupingutusi tõhusa koostootmise, kaugkütte ja -jahutuse kasutuselevõtu märgatavaks suurendamiseks.
- Jaotus- ja tarneettevõtjad (jaemüüjad) peaksid olema kohustatud kindlustama ja

dokumenteerima oma klientide energiasäästu, kasutades kolmanda osapoole energiateenuseid, suunitletud vahendeid, nagu näiteks valged sertifikaadid, avalikes huvides olevaid tasusid ja muid sarnaseid vahendeid ning rakendades kiirendatult uuenduslikku tehnoloogiat, nagu arukaid arvesteid, mis peaksid tarbijatele tõelise kasu toomiseks olema tarbijale suunatud ja kasutajasõbralikud.

Meede 4: Kasutada optimaalselt riiklike energiatõhususe tegevuskavasid

- Riiklikud energiatõhususe tegevuskavad pakuvad energiatõhususe ulatuslikku võrdlusuuringut, sealhulgas mõõdetavaid eesmärke ja näitajaid edusammude jälgimiseks, võttes samas arvesse iga riigi lähteotsiooni ja eripära. Euroopa 2020. aasta energiatõhususe eesmärgi puhul tuleks kasutada iga-aastast läbivaatamismehhanismi.

2. ENERGIA VABA LIIKUMISE TAGAMINE

Euroopa energiaturu on avatud, et kodanikud saaksid kasu usaldusväärsematest ja konkurentsivõimelisematest hindadest ning ka säästvast energiast. Pakutavat potentsiaali ei saa kasutada täiel määral, kui ei tehta tugevaid jõupingutusi lõimituma, sidusama ja konkurentsivõimelisema turu loomiseks.

Elektri- ja gaasiturud ei toimi veel ühtse turuna. Turg on ikkagi suures osas killustunud riiklikeks turgudeks ning avatud ja ausal konkurentsil on endist viisi palju tõkkeid. Enamik energiaturge on ulatuselt endiselt riiklikud ja äärmiselt kontsentreeritud ning sageli on turgu valitsevatel ettevõtjatel tegelikult monopoolne seisund. Paljudes liikmesriikides vähendavad konkurentsi täiendavalt reguleeritud energiahinnad¹⁶. Arvestades energiasektori muid konkurentsivastaseid tavasid,¹⁷ on vaja ennetavat konkurentsipoliitikat nii komisjoni kui ka liikmesriikide poolt. Konkurentsi suurendamine energiaturgudel aitab kaasa õigete stiimulite loomisele vajalikeks investeeringuteks ning nende kulude vajalikul määral vähendamisele.

2020. aasta 20 % taastuvenergia eesmärgi saavutamise soodustamiseks loodud õigusraamistiku kehtestamisega on Euroopa teinud üksnes esimese sammu selles valdkonnas. Tuleb tagada õigusaktide täiel määral rakendamine ja teha ettevalmistusi taastuvenergia laiaulatuslikuks kasutamiseks 2020. aastale järgnevatel aastakümnetel. Õigusraamistik tuleb jõustada nõuetekohaselt, et pakkuda investoritele kindlustunnet investeerimaks taastuvate energiaallikate uutesse tootmis-, transpordi- ja ladustamisvõimalustesse. Taastuvenergia direktiivi mõju hinnatakse pärast 2011. aastat, et seda vajadusel tugevdada või laiendada.

Taastuvenergia edasine arendamine sõltub ka edaspidi mõnda aega abikavadest. Komisjon peab täitma oma osa, tagades, et abikavad on jätkusuutlikud, tehnoloogiaarenguga kooskõlas ega takista ei uuendustegevust ega konkurentsi. Samuti tuleb tagada riiklike kavade nõutav ühtlustamine või lähenemine aste, kuna taastuvenergiaallikate turg on minemas kohalikult pakkumiselt üle piiriülesele. Sellega seoses tuleks parimate tavade alusel määrata kindlaks vajalikud nõuded taastuvenergia üle-euroopaliseks kaubanduseks. Kooskõlas riigiabieeskirjadega tuleks vajadusel võtta suuremal määral kasutusele tasakaalustatud,

¹⁶ Aruanne gaasi ja elektri siseturu loomisest tehtud edusammude kohta KOM(2010) 84.

¹⁷ Pärast seda kui energiasektori uuringust ilmnisid energiasektori erinevad konkurentsiprobleemid, mis tõi kaasa üheksa kartellivastase otsuse vastuvõtmise, jätkab komisjon Euroopa energiaturgude konkurentsiolekorra hindamist.

kulutõhusad ja prognoositavad lisatasud ning konkreetse tehnoloogiaga seotud abi- ja rahastamisvahendid. Eelkõige tuleks vältida abikavade tagantjärgi muutmist, arvestades, et sellistel muudatustel on negatiivne mõju investorite usaldusele.

Monti aruandes rõhutati, et uus väljakutse on luua 2020. aastaks tugiraamistik, et elekter ja gaas jõuaksid sinna, kus neid vajatakse. Kui terves Euroopas puudub nõuetekohane infrastruktuur, mis oleks võrreldav muude strateegiliste sektorite (nagu telekommunikatsioon või transport) võrkudega, ei suuda turg aga kunagi oma lubadusi täita. Täiendavaid jõupingutusi tuleb teha energiainfrastruktuuri ajakohastamiseks eelkõige 2004. aastal ühinenud liikmesriikides aga ka vähemarenenud piirkondades.

Olulisim asjaolu on see, et Euroopal puuduvad endiselt võrgurajatised, mis võimaldaks taastuvenergiaallikatel areneda ja konkureerida traditsiooniliste energiaallikatega võrdsetel alustel. Käimasolevate suuremahuliste Põhja-Euroopa tuuleparkide ja Lõuna-Euroopa päikeseenergiarajatiste projektidega seoses on vaja elektriliine, mille kaudu saaks saadud roheline energia viia suure tarbimisega aladele. Tänapäeval võrgul oleks probleeme taastuvenergia vastuvõtmisega sellises mahus, mis vastab 2020. aasta eesmärkidele (33 % kogu elektritootmisest).

Arukad arvestid ja energiavõrgud on taastuvenergia ja energiasäästu potentsiaali täielikul ärakasutamisel ning energiateenuste parandamisel võtmetähtsusega. Aegsasti enne 2020. aastat on võrgustiku koostalitlusvõime tagamiseks vaja selget poliitikat ja ühtseid standardeid arukate arvestite ja arukate võrkude kohta¹⁸.

Lõpuks oleks liikmesriikidevaheline solidaarsuskohustus tühine, kui jääb vajaka sisemisest infrastruktuurist ja võrguühendustest välispiiridel ja merepiirkondades. Energia suurimportijana mõjutab ELi otseselt võrkude arendamine naaberriikides. Uute võrguühenduste loomine meie piiridel peaks saama samasugust tähelepanu ja nende suhtes tuleks rakendada samasuguseid tegevuskavu nagu ELi siseste projektide puhul. Sellised ühendused ei ole olulised mitte üksnes meie naabritele, vaid ka ELi stabiilsuse ja varustuskindluse tagamiseks. Suurt rõhku pannakse lõunakoridorile ja Euroopale tähtsate projektide, eelkõige Nabucco ja ITGI tegelikule alustamisele.

2020. aastaks on vaja ligikaudu ühe triljoni euro suuruses investeeringuid, et asendada ebatõhus tootmisvõimsus, uuendada ja kohendada infrastruktuuri ning rahuldada kasvavat ja muutuvat nõudlust vähem CO₂-heiteid tekitava energia järgi. Kui investeerimisotsused on peamiselt turuosaliste (energiaettevõtted, süsteemihaldurid ja tarbijad) teha, siis riiklikul poliitikal on otsustav roll investeerimisotsusteks stabiilse ja läbipaistva raamistiku loomisel. Energiaturgude täiendamiseks tuleks tulevastel aastatel täielikult rakendada kolmanda energia siseturu paketi loodud vahendeid, sealhulgas Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööametit (ACER) ning uut Euroopa elektripõhivõrgu ettevõtjate võrgustikku (ENTSO-E) ja uut Euroopa gaasiedastusvõrgu haldurite võrgustikku (ENTSO-G). Piirkondlikud algatused¹⁹ peaksid Euroopa turu loomisele kaasa aitama.

Infrastruktuuriinvesteeringute rahastamine toimub ka edaspidi peamiselt kasutajate makstavate tariifide kaudu. Kuid arvestades investeeringute ulatust, laadi ja strateegilist iseloomu, ei saa oletada, et vaid turg üksi suudaks vastutada kõigi vajalike investeeringute

---

¹⁸ Euroopa Komisjon on loonud arukate võrkude töörihma, et arutada arukate võrkude rakendamist Euroopa tasandil: http://ec.europa.eu/energy/gas_electricity/smartgrids/taskforce_en.htm.

¹⁹ Nt Läänemere energiaturg, Vahemere energiaring.

eest. Komisjon võtab vastu uue energiainfrastruktuuri arendamise strateegia, et soodustada asjakohaseid võrguinvesteeringuid elektri-, gaasi-, nafta- ja muudes energiasektorites. Varustuskindluse tagamisel mängib tulevastel aastatel ELi energiaallikate kogumis jätkuvalt põhirolli maagaas ning gaasi kui elektritootmise kõikumiste tasakaalustamiseks kasutatava asenduskütuse osatähtsus võib suurened. See nõuab impordi mitmekesistamist (nii võrgugaas kui ka veeldatud maagaasi terminalid), samas kui kohalike gaasivõrkude seotust üksteisega tuleb suurendada.

Lisaks rahastamisküsimusele võivad oluliseks kitsaskohaks olla keerukad ja pikalevenivad haldusmenetlused. Euroopale tähtsate projektide olemasolevaid eeskirju ja menetlusi (nt seoses varustuskindluse, solidaarsuse ja taastuvenergiaallikate lõimimisega) tuleb ulatuslikult parandada ja ühtlustada, järgides samas avalikkuse heakskiidu põhimõtteid ja kehtivaid keskkonnaõigusakte. Kohaliku, piirkondliku ja riikliku tasandi kogukonnad osaleksid Euroopale tähtsate projektide elluviimisel meelseamini, kui need tooksid ka kogukondadele endile konkreetset lühiajalist kasu, näiteks tagades eelisjuurdepääsu riiklikele vahenditele.

Prioriteet 2: Üle-euroopaline lõimitud energiaturg

Meede 1: Rakendada siseturgu reguleerivaid õigusakte õigeaegselt ja asjakohaselt

- Komisjon jätkab energia siseturgu reguleerivate õigusaktide nõuetekohase ja õigeaegse rakendamise tagamist ja jõulist konkurentsipoliitikat. Energiaturu edasiseks lõimimiseks tuleb õigusraamistikku konsolideerida (nt võrgukoodeksite osas) ning täiendada seda muude meetmetega, nagu turgude ühendamine, sihtmudelite väljatöötamine²⁰ ning tõhus, läbipaistev ja kontrollitav raamistik energiatoodetega kauplemiseks. Kui need meetmed osutuvad ebapiisavaks või Energeetikasektorit Reguleerivate Asutuste Koostööameti (ACER) haare osutub liiga väikseks, tuleb kavanda lisaks uusi õigusloomemeeid.

Meede 2: Koostada Euroopa energiainfrastruktuuri kava aastateks 2020–2030

- Peagi avaldatavas teatises Euroopa energiainfrastruktuuri kohta esitab komisjon arusaama, milline peaks olema Euroopa säästev energiasüsteem 2050. aastal, ning määrab kooskõlas sellega kindlaks, millised rajatised on toimiva siseturu, taastuvenergia suuremahulise kasutuselevõtu ning varustuskindluse tagamiseks esmatähtsad. 2015. aastaks ei tohiks enam ükski liikmesriik energia siseturust eraldatud olla. Samuti käsitletakse selles teatises piiriüleseid ühendusteid. ACERi abile tuginedes ja koos kõigi teiste asjaosalistega jätkatakse tööd ENTSO-E ja ENTSO-G 10 aasta arengukavadega. Seejuures lähtutakse edukatest piirkondlikest algatustest, tuues eskujuks näiteks Läänemere riigid, ning antakse ühtlasi hinnang, kui palju on vaja salvestusrajatise ja kliimamuutusega kohanemise meetmeid, ning uuritakse muu hulgas, millist CO₂ transpordi infrastruktuuri EL tulevikus võib vajada.
- Komisjoni teatises käsitletakse ka seda, kuidas valmistada võrku ette nõudluse vältimatuks muutuseks, mis tuleneb rakendatavast energia- ja transpordipoliitikast, millega on ette nähtud elektritranspordi kasutuselevõtt, energeetika detsentraliseerimine ning elektri tootmine suures ulatuses taastuvatest

²⁰ Elektrivõrgu modelleerimist on käsitletud Firenze foorumil, nn ajutises nõuanderühmas. Elektrivõrgu sihtmudeli rakendamiseks vajalikud suunised ja koodeksid on ettevalmistamisel. Gaasivõrgu modelleerimisega tegeletakse Madridi foorumi raames.

energiaallikatest.

- Komisjon paneb järgmisel aastal ette mitmeid mehhanisme, mille abil viia ellu energiainfrastruktuuri strateegilisi prioriteete kahel järgmisel aastakümnel. Üheks selliseks on strateegilise infrastruktuuri kindakstegemise uus meetod, millega määratakse kindlaks infrastruktuurirajatised, mis on energiateenuste suure konkurentsivõime, keskkonnasäästlikkuse ja taastuvate energiaallikate kasutamise ning varustuskindluse poolest olulised Euroopa Liidu jaoks tervikuna. Need rajatised määratakse kindlaks kogu süsteemi ulatuses ja tähistatakse spetsiaalse „Üleeuroopalise huvi” tähisega, et lihtsustada nende puhul lubade saamist ja leida vajaduse korral piisavalt investeringuid. Selliseid rajatisi tuleb hoolikalt valida. Muu hulgas võetakse igakülgsest arvesse ka võrguühendusi kolmandate riikidega.
- ACERile, ENTSO-E-le ja ENTSO-G-le antakse ülesanne töötada välja Euroopa elektri- ja gaasivõrgu arengukavad 2020–2030ndateks aastateks. Sellele peaks järgnema veelgi pikemaajalise visiooni kujundamine, mille raames esitatakse 2011. aastal energeetikaarengu üldsunnad kuni 2050. aastani.

Meede 3: Sujuvad loamenetlused ja turueeskirjad ning infrastruktuuri areng

- Komisjon teeb ettepaneku kehtestada „Euroopa huvi” tähisega projektide suhtes eraldi loamenetlus, et parandada praegu kehtivat menetlust, nähes ette näiteks riiklikul tasandil ühe kindla ametiasutuse, järgides samas ohutus- ja julgeolekunõudeid ning tagades ELi keskkonnanormidest kinnipidamise. Menetluste parandamine ja sujumaks muutmine suurendab nende läbipaistvust ning võimaldab algatada kohalikul, piirkondlikul ja riiklikul tasandil nende küsimuste üle avatud ja läbipaistva arutelu, suurendades sel viisil üldsuse usaldust uute rajatiste vastu ja aidates neil nende ehitamisega leppida. Lisaks on kavas uurida võimalusi, kuidas premeerida piirkondi ja liikmesriike, kes on näidanud üles konstruktiivset algatusvõimet üleeuroopalist huvi pakkuvate projektide õigeaegsel ellurakendamisel. Peamise võimalusena tuleb arutluse alla parandada nende jaoks võimalusi kasutada avalikke vahendeid.
- Turgude ühendamiseks 2014. aastaks tuleb ACERil oma mandaadi raames teha kindlaks kõik võrkude piiriüleseks ühendamiseks, taastuenergia laialdaseks kasutamiseks ja uue tehnoloogia kasutuselevõtuks vajalikud tehnilised ja regulatiivsed probleemid ja leida neile sobiv lahendus (harmoniseerimine, standardiseerimine jne). Komisjon esitab selleks üksikasjaliku tegevuskava, millega toetada liikmesriikide püüdlusi töötada välja arukad arvestid/arukad energiavõrgud (leides sealhulgas lahenduse tarbijate teavitamise probleemile) ja julgustada uute energiateenuste kasutuselevõttu.

Meede 4: Sobiva finantsraamistiku loomine

- Võttes arvesse asjaolu, et enamik arendatavast infrastruktuurist on kasumit taotleva loomuga, koostab komisjon metoodika, mille abil hinnata, milline oleks sobiv tasakaal avaliku- ja erasektori investeringute vahel (võrreldes ELis rakendatavaid põhimõtteid: „kasutaja maksab”, „kasusaaja maksab” (piiriülese kulude ja tulude jaotamise küsimuses) ning „maksumaksja maksab” (majanduslikult vähetasuva ja ELi-ülest huvi pakkuva infrastruktuuri puhul)). Seda tehakse kooskõlas kehtivate riigiabieeskirjadega. Üleeuroopalist huvi pakkuvate projektide puhul, mis ei tasu

majanduslikult ära või mille tulusus on väike, paneb komisjon ette uuenduslikke rahastamisskeeme, millega kaasatakse investeerimiskliima parandamiseks võimalikult tõhusal viisil avalikku raha, kattes selle abil peamised riskid ja kiirendades projektide rakendamist. Energiainfrastruktuuri arendamine on kriitilise tähtsusega; selleks on vaja paremat ülevaadet uutest rahastamisvahenditest (mis hõlmavad nii avalikku kui ka erasektorit) ning koondada täiendavaid vahendeid ka järgimise mitmeaastase finantsraamistiku raames.

3. KINDEL, OHUTU JA TASKUKOHASE HINNAGA ENERGIA KODANIKELE JA ETTEVÕTETELE

Toimiv lõimitud siseturg annab energiatarbijatele suurema valiku ja tagab madalamad hinnad. Siiski ei taju paljud tarbijad, et turu avamine ja konkurents eri tarnijate vahel on nende huvides. Eratarbijad peaksid tundma ja kasutama õigusi, mida ELi õigusaktid neile annavad. Neil peaks olema võimalik kasutada võimalusi, mida annab turgude avamine, ning neil ei tuleks tunda muret selle üle, kas nad ikka saavad oma soovidele vastava kvaliteedi ja tarneprofiiliga energiateenuseid. Turgude avamine aitab üldiselt muuta hinnad soodsamaks, parandab valikut, edendab innovatsiooni ja parandab teenuste üldist kvaliteeti, kuid sellega peavad kaasnema tarbijakaitse ja laiemalt tarbijate usalduse hoidmise meetmed, et võimaldada tarbijail täita neid funktsioone, mida neilt liberaliseerimise raames oodatakse.

Kuid näib, et kodanikud ei tunne hästi neid õigusi, mis on neile ELi õigustikuga antud, või lihtsalt kõhklevad neid kasutamast. Seetõttu tuleb tarbijate õiguslikuks teavitamiseks ja siseturu toimimise kaasamiseks teha veelgi suuremaid jõupingutusi. Samuti oleks vaja paremini selgitada, mil viisil saab energiakokkuhoiuga oma energiaarvet vähendada. Leibkondade energiatarbimise parandamiseks on loodud Kodanike energeetikafoorum (London) ja Säästva energeetika foorum (Bukarest) ning tuleb edasi mõelda, mis moodi saaks nende töös tarbijate vajadusi veelgi paremini arvesse võtta.

Ka mitmete oluliste majandussektorite konkurentsivõime sõltub Euroopas energiavarustuse kindlusest ja hindade taskukohasusest. Energeetika ja eelkõige elektrienergia moodustavad olulise osa peamiste tööstussektorite ning muu hulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete tootmiskuludest.

Konkurents ülemaailmsel naftaturul võib 2020. aasta paiku väga tihedaks muutuda, mistõttu on oluline, et ELi tarbijad teeks endast oleneva, et vähendada oma vajadust naftatoodete järele. Praegu ei ole selle kohta märke. Seepärast tuleb suurendada tarbijate teadlikust fossiilkütuste tarbimise vähendamise küsimuses ning näidata neile, mil viisil on neil võimalik tõusvate hindade taustal oma energiaarveid vähendada. Siinkohal võib palju abi olla kasutajasõbralikest ja arukatest energiavõrkudest ja arvestitest ning arvete koostamisest nende järgi. Kuid tarbijad ise peavad muutuma energilisemaks. Et aidata tarbijatel endal turgu mõjutada, tuleb võtta meetmeid, millega suurendada nende teadlikkust olemasolevatest võimalustest, aidata võrrelda hindu ning lihtsustada teenuseosutaja vahetamist ja parandada kaebuste menetlemist.

Siseturu ülesandeks ongi tagada tarbijatele taskukohase ja kulusid kajastava hinnaga energiateenused ning energiavarustuse kindlus. Parim viis, kuidas varustuskindlust tagada, on luua piisaval ülekande- ja salvestusinfrastruktuuril põhinev toimiv siseturg ning lasta turumehhanismidel toimetada energia sinna, kus seda vajatakse. Ent sellesse süsteemi tuleb lisada asjakohased turvamehhanismid, näites tarbijate haavatavuse või tarnekriiside puhuks,

kui turumehhanismidest üksi jääb väheks. Siseturu arendamist takistab ka see, et kõik liikmesriigid, näiteks Balti riigid, ei ole üksteisega täiel määral ühendatud. Oluliseks verstapostiks on gaasivarustuse kindluse määrus, millega tagatakse, et turud on täiel määral valmis tulema toime kriisitingimustes ning kodutarbijate huvid on kaitstud. Komisjon ja liikmesriigid saavad sedasi liikmesriikide vaheliste ühenduste loomist edendades ja aktiivset konkurentsi soodustades aidata kaasa energiaallikate suuremale mitmekesistamisele, eelkõige liikmesriikides, kus praegu sõltutakse vaid mõnest või lausa ühest ainsast energiaallikast.

Energiapoliitika alla kuulub ka kodanike kaitsmine energia tootmise ja transpordiga seotud ohtude eest. EL peab igal juhul hoidma oma ülemaailmset liidripositsiooni turvaliste lahenduste leidmisel tuumaenergeetika, radioaktiivsete ainete transpordi ning tuumajäätmete käitlemise vallas. Rahvusvaheline koostöö tuumaenergiaalaste kaitsemeetmete alal aitab olulisel määral tagada tuumaohutust ning kehtestada tuumarelva leviku tõkestamiseks kindel ülemaailmne režiim. Nafta- ja gaasisektoris tuleb ELi õigusraamistikuga tagada nafta- ja gaasirajatiste võimalikult kõrge ohutuse tase ning üheselt mõistetavad vastutusosalad.

Prioriteet 3: Tarbijate mõjukus ning kõrge ohutuse ja julgeoleku tase

Meede 1: Energiapoliitika muutmine tarbijasõbralikumaks

- Selleks, et turul valitseks konkurents ja tarbijatel oleks võimalik saada energiateenuseid taskukohaste hindadega, on vaja nii Euroopa kui ka liikmesriikide tasandil rakendada aktiivset konkurentsipoliitikat.
- Komisjon paneb ette meetmed, millega parandada kooskõlas kolmanda energiapaketi tarbijate võimalusi energiaturul osaleda. Nende meetmetega töötatakse parimate tavade põhjal välja suunised energiatarbijate vahetamiseks, parandatakse arvelduskorra ning kaebuste menetlemise soovitusi ning seiratakse nende rakendamist ning uuritakse alternatiivseid vaidluste lahendamise mehhanisme. Energiasektorit reguleerivad asutused peaksid koostöös muude pädevate instantsidega töötama välja meetodika, mille põhjal oleks võimalik võrrelda energiatarbijate hindu, ja tutvustama seda tarbijatele. Samas peaksid energiatarbijad esitama tarbijatele ajakohastatud teabe oma teenuste hinna ja muude pakumiste kohta. Lõpuks oleks vaja suunata energiaturu arengut nii, et hinna asemel nihkuks keskmesse energia kulude küsimus.
- Komisjon avaldab korrapäraselt võrdlusaruandeid, milles hinnatakse, kui palju on siseturul tarbijate kaasamist reguleerivaid sätteid rakendatud, ja milline on üldine tarbijakaitse tase. Eriti pööratakse tähelepanu tarbijate haavatavusele ja sellele, kuidas tarbijad saaksid oma energiakasutust vähendada.
- Reguleerivad asutused peaksid koostöös Kodanike energeetikafoorumiga (London) ja Säästva energeetika foorumiga (Bukarest) kiirendama jaeturu edendamiseks tehtavaid jõupingutusi.

Meede 2: Jätkata jõupingutusi ohutuse ja julgeoleku vallas

- Komisjon vaatab Deepwater Horizonsi õnnetuse taustal läbi avamerel asuvate nafta- ja gaasirajatiste ohutusnõuded, et muuta neid kogu sekkumisahela ulatuses (alates ennetusmeetmetest kuni õnnetustele reageerimiseni) rangemaks ning täpsustada vastustust, tagades, et kogu ELis ja mujal maailmas oleks ohutus kõige kõrgemal võimalikul tasemel.

- Tuumaohutust ja –julgeolekut reguleerivat õigusraamistikku on kavas tõhustada ka tuumaohutuse direktiivi vahekokkuvõtte, tuumajäätmete direktiivi rakendusaktide ning töötajate ja elanikkonna kaitse peamiste ohutusnõuete läbivaatamise raames. Samuti käsitletakse seda teemat kavandatavas õigusetepanekus, millega fikseeritakse Euroopa Liidu arusaamad tuumavastuste vallas. Samuti tuleks aktiivselt nõuda tuumajaamade projekteerimise ja sertifitseerimise suuremat ühtlustamist rahvusvahelisel tasandil. Kõik need meetmed peaksid võimaldama ELil säilitada oma liidripositsiooni tuumaenergeetika ohutuse vallas ja aidata kogu maailmas kaasa tuumaenergia vastutustundlikule kasutamisele.
- Kõiki neid ohutus- ja julgeolekukaalutlusi tuleb silmas pidada ka uue energeetikatehnoloogia (vesinikitehnoloogia, CO₂ transpordivõrk, CO₂ kogumine jms) arendamisel ja juurutamisel.

4. TEHNOLOOGIAHÜPE

Ilma otsustava tehnoloogiahüppeta ei õnnestu ELil täita oma plaane elektri- ja transpordisektoris ega süsinikdioksiidi heitkoguseid ambitsioonikalt vähendada. Energiatehnoloogia arendamise ja levitamise ajaraamid on üha kitsamad, mistõttu peab uus tõhus ja vähese CO₂-heitega tehnoloogia jõudma Euroopa turgudele nii kiiresti kui võimalik. Innovatiivse ja vähese CO₂-heitega tehnoloogia levikut aitab nõudluse poolel edendada ELi süsiniku heitkogustega kauplemise süsteem. Kuid selleks, et uus tehnoloogia jõuaks turule veelgi kiiremini ja ökonoomsemalt, on vajalik arendada seda ELi-üleises koostöös.

Euroopa-ülene planeerimine ja juhtimine on investeerimisstabiilsuse, ettevõtlusjulguse ja poliitika sidususe seisukohast möödapääsmatu. Euroopa energiategnoloogia strateegilise kavaga sätestatakse kõikide sektorite jaoks keskpika perioodi strateegia. Kuid peamisi arendus- ja näidistehnoloogia projekte tuleb veelgi kiirendada (teise põlvkonna biokütused, arukad elektrivõrgud, aruka energiakasutusega linnad ja arukad energiavõrgud, CO₂ kogumise- ja säilitamissüsteemid, elektri salvestustehnoloogia ja elektrijõul töötavad sõidukid, järgmise põlvkonna tuumaenergia, taastuvenergiat kasutavad kütte- ja jahutussüsteemid). Innovatsiooni suurt tähtsust on rõhutatud ka Euroopa 2020. aasta strateegia suurprojektis „Innovatiivne liit”²¹.

Kahel järgmisel aastakümnel on nende lahenduste arendamiseks vaja leida märkimisväärselt suuri ressursse, eriti kui arvestada praegust majandusolukorda. Energeetika suurprojektid, mida Euroopa ettevõtted, arendajad ja valitsused kavandavad, nagu üle 140 GW võimsusega avamere tuulepargid, mis on peamiselt ette nähtud Põhjamerres, või sellised algatused nagu Desertec ja Medring, mõjutavad paljusid liikmesriike. Euroopa-ülene koordineerimine ja koostöö peaks võimaldama ka eri rahaallikate ühendamist. Panust oodatakse kõigilt sidusrühmadelt. Komisjon omalt poolt püüab kasutada ELi eelarve vahendeid nii, et suurendada koondatavat rahahulka.

Rahvusvahelisel tehnoloogiaturul tuleb ELil kokku puutuda raevuka konkurentsiga. Hiina, Jaapan, Lõuna-Korea, USA ja teisedki riigid on töötanud välja ambitsioonika strateegia päikese-, tuule- ja tuumaenergeetika turul tegutsemiseks. ELi teadlased ja ettevõtted peavad energiategnoloogia areneval turul esirinnas püsimiseks oma jõupingutusi suurendama ning

²¹ SEK(2010) 1161, 6. oktoober 2010.

arendama kindlates valdkondades vastastikku kasulikel tingimustel koostööd kolmandate riikidega.

Prioriteet 4: Euroopa juhtpositsioon energiatehnoloogia ja -innovatsiooni vallas

Meede 1: Rakendada viivitamatult ellu energiatehnoloogia strateegiline kava

- Komisjon tõhustab energiatehnoloogia strateegilise kava, eriti Euroopa Energiaalaste Teadusuuringute Liidu (EERA) ühisprogrammide ning Euroopa tööstusalgatuste (tuuleenergia; päikseenergia; bioenergia; arukad elektrivõrgud; tuuma lõhustamise tehnoloogia; süsiniku kogumine ja säilitamine) rakendamist. Samuti tõhustatakse tööd liikmesriikidega, et rahastada tehnoloogia teekaartide 2010-2020 raames ette nähtud tegevusi ning tagada nendega seotud laiaulatuslike näidisprogrammide – nagu uute osalejate reservi programm (NER300)²² – edukas rakendamine. Ühenduse panus²³ koondatakse energiatehnoloogia strateegilise kava algatuste jaoks.
- Alates käesolevast aastast alustatakse Euroopa tööstusalgatuste tehnoloogia teekaartide 2010–2020 rakendamist ning neile antavat toetust on kavas suurendada. Nende põhjal koostatakse järgmist finantsraamistikku silmas pidades konsolideeritud, korrapäraselt hinnatavad, senisest tõhusamad ja eesmärgistatumad energiauuringute programmid. Sellega seoses edendab komisjon strateegiliste energiauuringute infrastruktuuri rajamist Euroopasse, sest see aitab oluliselt vähendada distantsi teadusuuringute ja tehnoloogilise arengu tegeliku taseme vahel. Samuti saab selle abil avada uusi suure potentsiaaliga arengusuundi, nagu mere taastuvate energiaressursside kasutamise tehnoloogia ning taastuenergiat kasutavad kütte- ja jahutussüsteemid.

Meede 2: Komisjon algatab uusi laiaulatuslikke üle-euroopalisi projekte

- 1. Arukate elektrivõrkude algatus on Euroopa tasandil üks olulisemaid ning komisjonil on kavas jätkata selle arendamist, et ühendada selle raames kogu Euroopa elektrisüsteem alates avamere tuuleparkidest Põhjamerel, päikeseelektrijaamadest lõunas ja tegutsevatest hüdroelektrijaamadest kuni iga üksiku majapidamiseni, muutes praegusi võrke ühtlasi veelgi arukamaks, tõhusamaks ja usaldusväärsemaks.
- 2. Komisjonil on kavas taastada Euroopa juhtpositsioon elektri salvestamise tehnoloogia vallas (nii elektrivõrkude kui ka sõidukite puhul). Ambitsioonikad projektid on ette nähtud hüdroakumulatsiooni, suruõhu ja elektriakude kasutamise vallas, samuti muude uuenduslike salvestusviiside, nagu vesiniku salvestite kasutuselevõtuks. Nende projektidega valmistatakse elektrivõrk kõikidel pingetasemetel ette väiksemahulise detsentraliseeritud ja suuremahulise tsentraliseeritud taastuvelektrienergia massiliseks kasutuselevõtuks.
- 3. Komisjon plaanib edendada laiaulatuslikku säästvate biokütuste tootmist, pöörates sealjuures tähelepanu kaudse maakasutuse muutuse mõjule, mille kohta praegu

²² Heitkogustega kauplemise süsteemi direktiivi läbivaadatud versioonis (2009/20/EÜ) nähakse ette, et uute osalejate reservist on võimalik saada kuni 300 miljonit aastekvooti, et toetada süsinikdioksiidi kaubanduslikku kogumist ja säilitamist ning uuenduslike taastuenergiatehnoloogia näidisprojektide elluviimist liidu territooriumil.

²³ Praeguse finantsperspektiivi alusel ette nähtud summad.

ülevaadet koostatakse. Peatselt on kavas käivitada Euroopa tööstusliku bioenergeetika algatus²⁴, et tagada teise põlvkonna säästlike biokütuste kiire pääs turule.

- 4. Suurlinnadel ning linna- ja maapiirkondadel tuleb leida võimalusi rohkem energiat säästa. 2011. aasta alguses on kavas alata innovatsioonipartnerlus „Aruka energiakasutusega linnad”, millega ühendatakse taastuvenergia, energiatõhususe, arukate elektrivõrkude, puhta linnatranspordi, sh elektri jõul töötavate sõidukite ning arukate kütte- ja jahutusvõrkude projektides saavutatud parimad tulemused, kasutades sealjuures uuenduslikke nuti- ja IKT-seadmeid. Kohaliku tasandi potentsiaali vallapästmisel on oluline roll ELi regionaalpoliitikal. Ka maapiirkondadel on suur potentsiaal ning nende puhul on võimalik kasutada innovatsiooniprojektide rahastamiseks Euroopa Maaelu Arengu Fondi raha.

Meede 3: Tagada ELi pikaajaline konkurentsivõime tehnoloogia vallas

- Et tihedas rahvusvahelises konkurentsivõimes laduda valmis tulevase läbilöögivõime vundament, paneb komisjon ette algatuse eraldada eesliini teadusuuringute rahastamise raames üks miljard eurot²⁵ selleks, et hankida vähese CO₂-heitega energiaallikate laialdaseks kasutuselevõtuks vajalikke teadmisi.
- EL peab säilitama oma juhtpositsiooni ka rahvusvahelise katsetermotuumareaktori projektis (ITER). Komisjon tagab ITER-projekti ja Euroopa termotuumaprogrammi tõhusa juhtimise (sealhulgas kulude kokkuhoiu) ning nende tulemuste eduka kasutuselevõtu tööstuses.
- Komisjon algatab ELi energeetiliste materjalide uurimise teadusprogrammi, et säilitada hoolimata haruldaste maavarade vähenemisest ELi energeetikasektori konkurentsivõimet.

5. TIHEDAD RAHVUSHVALISED PARTNERLUSSUHTED EELKÕIGE NAABRITEGA

Euroopa energiaturg on maailma suurim piirkondlik turg (üle 500 miljoni tarbija), samuti on Euroopa Liit maailma suurim energia importija. Siiski ei ole koostöövaim, mis võimaldas sellel suurel turul võtta vastu ühised energia ja kliima üldesmärgid, jõudnud energiaalasesse välispoliitikasse. Paljud energiaprobleemid, millega ELil rinda pista tuleb – kliimamuutus, juurdepääs nafta- ja gaasivarudele, vajadus tagada tehnoloogia areng ja energiatõhusus – on ühised enamikule riikidele ning nende lahendamise võti peitub rahvusvahelises koostöös. Liikmesriigid on korduvalt kutsunud ELi üles rääkima kolmandate riikidega ühisel häälel. Praktikas ei toeta liikmesriikide projektid teinekord ELi energiaturu potentsiaali avamist ning võiksid hoopis paremini kajastada ELi huve.

Rahvusvahelisel areenil peab ELi energiapoliitika olema jätkuvalt keskendunud ühistele eesmärkidele, nagu varustuskindlus, konkurentsivõime ja säästev energia. Ühest küljest on väga olulised suhted energiat tootvate ja transiidiriikidega, kuid teisalt on ka suhted suure energiatarbega riikide ning eelkõige tärkava majandusega ja arenguriikidega üha tähtsamad. Inimeste vaesusest vabastamine nõuab juurdepääsu energiale ning äärmise vaesuse väljajuurimine 2015. aastaks ei ole võimalik muidu kui järsu läbimurdega energiaringel. Et

²⁴ Vt viide nr 23.

²⁵ Vt viide nr 23.

see ei kahjustaks muudes valdkondades seatud eesmärke, tuleb tagada, et nii energia- kui ka arengupoliitika puhul oleks keskmes säästev areng, nagu on pandud ette arengupoliitika rohelises raamatus²⁶.

Ülemaailmse energiaturu tarne- ja nõudlustrid muutuvad ning konkurents energiavarude kasutamise üle üha tiheneb, mistõttu peab EL olema valmis kasutama peamiste energiapartneritega suhetes oskuslikult kõiki oma turu suurusest tulenevaid eeliseid. 2020. aastaks tuleks ELil saada oma käsutusse märkimisväärses koguses uusi energiavarustuse allikaid ja kanaleid.

Vajadus leida probleemidele lahendusi rahvusvahelisel tasandil sunnib suhetes oma peamiste energiapartneritega ning rahvusvahelistes läbirääkimistes ja koostööraamistikutes pöörama rohket tähelepanu CO₂-heite vähendamisele ja energiatõhususele. Euroopa Liidu heitkogustega kauplemise süsteem on eeskujuks rahvusvahelistele CO₂-turgudele ning seni võetud meetmetele tuginedes on vaja jätkata tegevust nende turgude edasise arengu soodustamiseks. Selle valdkonna teerajajana on ELil rohkelt võimalusi mõjutada keskkonnapõhimõtete kujunemist ning edendada läbipaistvat ja konkurentsipõhist turumudelit.

EL osaleb mitmetes üksteist täiendavates ja erieesmärgilistes partnerlusvormides: alates kolmandate riikidega sõlmitud kahepoolsetest energiatarnelepingutest (vabakaubanduslepingud, partnerlus- ja koostöölepingud, assotsiatsioonilepingud jne) ning energiakoostööalastest vastastikuse mõistmise memorandumitest kuni mitmepoolsete koostöövormideni, nagu Energiaühendus²⁷ ja energiaharta. Praegu peab EL mitme riigiga läbirääkimisi uute, olulisi energiasätteid sisaldavate lepingute sõlmimiseks.

EL peab kehtestama põhimõtte, et iga liikmesriik esindab kahepoolsetes energiasuhetes peamiste partnerriikidega ja globaalses koostöös ELi kui terviku huve. Lähtudes Lissaboni lepingus sätestatud põhimõtetest, mis selgitavad ja tugevdavad ELi tegevuse välismõõdet, peab ELi energiaalane välispoliitika looma liikmesriikide vahel tegeliku solidaarsuse, vastutustunde ja läbipaistvuse ning kajastama ELi kui terviku huve ja tagama ELi energia siseturu kindluse. Tuleb veelgi tihendada koordineerimist ELi ja liikmesriikide tasandil.

Tuumaenergeetika vallas on rahvusvaheline koostöö andnud häid tulemusi. See on muu hulgas oluline seetõttu, et paljud ELi naabrid kasutavad või kavatsevad hakata kasutama tuumajaamu. EL peab julgustama partnerriike muutma kõik rahvusvahelised tuumaohutuse ja -julgeoleku standardid ja menetlused õiguslikult siduvaks ja tagama nende tegeliku rakendamise üle kogu maailma. ELil on selles küsimuses eriti tugev positsioon, kuna ühest küljest on ta sellised meetmed ise esimesena nii ohutuse kui ka julgeoleku vallas võtnud ning teisest küljest on tal kasutada asjaomased rahvusvahelise koostöö instrumendid.

---

²⁶ Kogu 2030. aastani kavandatud CO₂ heitkoguste kasv võib langeda OECD-väliste riikide arvele, kuid siiski tähendab tänapäevaste energiateenuste üleüldiselt kättesaadavaks muutmine CO₂-heitkoguse suurenemist kõigest 0,8 %, Rahvusvahelise Energiaagentuuri (IEA) maailma 2009. aasta energiaaruanne (WEO 2009) ja IEA 2010. aasta maailma energia aruandest (WEO 2010) aastatuhande arengueesmärkide tippkohtumise jaoks tehtud eriväljavõte.

²⁷ Energiaühendus edendab turu lõimimist aga ka Euroopa õigustiku ülevõtmist ja rakendamist Lääne-Balkanil ning sellega laiendatakse ELi energia siseturgu Kagu-Euroopasse. See ei kujuta endast üksnes koostööraamistikku, vaid on õiguslikult siduv mehhanism, millega valmistatakse ette liitumist Euroopa Liiduga. Energiaühendusega on liitumas uued liikmed: hiljuti sai liikmeks Moldova, käimas on Ukraina ja Türgi ühinemine.

Energiaalane välispoliitika on keskse tähtsusega ELi energiavarustuse kindluse jaoks, kuid samuti peab see olema sidus ELi muu välistegevusega ning täiendama seda (arengupoliitika, kaubavahetus, kliimamuutus ja bioloogiline mitmekesisus, laienemine, ühine välis- ja julgeolekupoliitika jms). See tähendab, et vaja on saavutada sünergia ELi energiaeesmärkide ja muude tegevusvaldkondade ja instrumentide vahel, nagu kaubavahetus, kahepoolsed lepingud, arengukoostöö.

Energiavarustuse kindlus on tihedalt seotud ELi välis- ja julgeolekupoliitika prioriteetidega²⁸. Kütuste, tarneallikate ja transiidikanalite mitmekesistamine on ELi julgeoleku jaoks sama oluline nagu head valitsemistavad, õigusriigi põhimõtte austamine ning ELi ja teiste välisriikide investeeringute kaitse energiat tootvates ja transiidiriikides. Lisaks pöörab EL erilist tähelepanu nafta ja maagaasi torujuhtmete ja muude tootmis- ja transpordirajatiste ohutusele ja julgeolekule, kombineerides selleks energiapoliitikat ning ühise välis- ja julgeolekupoliitika instrumente.

2011. aastal esitab komisjon konkreetsed ettepanekud, millega parandada ELi energiaalase välispoliitika üldist sidusust ja tõhusust, liites ühtseks tervikuks liikmesriikide tegevuse, Euroopa Liidu eri välisalgatused ja väljapoole suunatud abiprogrammid.

Prioriteet 5: ELi energiaturu välismõõde

Meede 1: Lõimida naaberriikidega energiaturud ja lähendada õigusraamistikke

- Energiaühendust tuleks laiendada kõigile neile ELi naabritele, kes soovivad ELi turumudelit rakendada. EL peaks sellega seoses edendama riikides, mille suhtes kohaldatakse Euroopa naabruspoliitikat või mis on taotlenud ELi liikmesust ja eelkõige Vahemere piirkonnas ja transiidiriikides, nagu Ukraina ja Türgi, ELi eeskirjadel põhinevate laiahaardeliste lepingute alusel turgude lõimimist ja õigusnormide lähendamist. Lisaks tuleks Energiaühenduse lepingut täiendada ühenduse õigustiku uute sätetega. See aitaks suurendada naaberriikide osalust siseturul, tagades samas elektritootmise sektoris ühtsed konkurentsitingimused ja ka kaitsemeetmed CO₂-heite ülekandumise vastu.
- Komisjon paneb ette mehhanismi, millega ühtlustada praeguseks (eelkõige gaasisektoris) sõlmitud rahvusvahelised lepingud kehtivate siseturu eeskirjadega ning tugevdada koostööd liikmeriikide vahel uute lepingute sõlmimiseks. Samuti tehakse ettepanek kehtestada ELi ja kolmandate riikide vaheliste suhete jaoks asjakohane õigusraamistik, mille abil edendada strateegiliste tarnekanalite arendamist uute tarnijate juurest, eelkõige Lõunakoridori ja Vahemere lõunaosa piirkonnas. Samuti käsitletakс neis lepingutes tarneprobleeme, sealhulgas tarnevõrgu arendamist ja võimalikku grupeeritud tarnekorraldust, ning õiguslikke aspekte, nagu transiidivabadus ja investeeringute kaitse.
- EL annab tehnilist abi siseturgu reguleerivate õigusnormide tegeliku rakendamise ja energiasektori moderniseerimise jaoks naaberriikides, parandades samas koordineerimist ELi, selle liikmesriikide ja rahvusvahelise üldsuse toetusskeemide vahel.

Meede 2: Arendada privilegeeritud partnerlussuhteid peamiste partneritega

²⁸ Euroopa julgeolekustrateegia, Euroopa Ülemkogu, detsember 2003.

- Ehkki ühelt poolt püüab EL saavutada tarneallikate ja -kanalite mitmekesistamist, on teiselt poolt kavas tihendada ELi energiapartnerlust peamiste tarnepartnerite ja transiidiriikidega. Selle raames edendatakse energiaharta lepingus sätestatud ja muid olulisi energiapartnerluse aluspõhimõtteid (näiteks transiidivabadus, läbipaistvus, ohutus, investeerimisvõimaluste tagamine ning lähtumine rahvusvahelisest õigusest).

Meede 3: Edendada ELi globaalset rolli vähese CO₂-heitega energiatehnoloogia arendamisel

- Energiatõhususe, puhta tehnoloogia ning ohutu ja säästva vähese CO₂-heitega energiatootmise nõue tuleb muuta ELi tasandi ja iga liikmesriigi kahepoolse väliskoostöö osaks, eelkõige suhetes oluliste energiatarbijate ja tähtsate majandusega riikidega ning globaalsetes partnerkondades.
- Komisjon algatab energeetikaalgatuste vallas suurkoostöö Aafrikaga, et tagada kooskõlas arengupoliitika rohelise raamatuga säästva energia järkjärguline jõudmine kõigi kodanikeni.

Meede 4: Edendada üle maailma õiguslikult siduvaid tuumaohutuse ja -julgeoleku ning tuumarelva leviku tõkestamise nõudeid

- Komisjon töötab välja algatusi, millega julgustada partnerriike muutma rahvusvahelisi tuumaohutuse ja -julgeoleku ning tuumarelva leviku tõkestamise nõudeid ja menetlusi õiguslikult siduvaks, ning tagada nende tegelik rakendamine üle kogu maailma, püüdes selleks eelkõige tõhustada koostööd Rahvusvahelise Aatomienergia Agentuuriga ning sõlmides uusi Euratomi lepinguid olulisemate tuumaenergiatarnivate ja kasutavate riikidega.

KOKKUVÕTE

Euroopa Liit on seismas uue ja seninägematu energeetikaajastu lävepakul. Viimastel aastatel toimunud globaalsete turuvapustuste eest on energiaturgu suurel määral kaitsnud edukas liberaliseerimine, ulatuslikud tarnemahud ja tootmisvõimsused ning piisavad impordivõimalused. Siiski on oodata drastilisi muutusi. Energiahinda hakkab mõjutama terav vajadus energiainvesteeringute järele ning samuti CO₂-heite maksustamine ja energia hinna tõus rahvusvahelises plaanis. Euroopa konkurentsivõimet, varustuskindlust ja kliimaeesmärke ei ole võimalik saavutada muul viisil kui moderniseerides elektrivõrke, asendades vananenud elektrijaamad konkurentsivõimeliste ja puhtamate alternatiividega ning parandades energiatõhusust kogu energiaahela lõikes.

Liikmesriigid ja energiasektor tervikuna on mõistnud nende vajaduste ulatust. Energia varustuskindlus ja ressursside tõhus kasutamine, taskukohased hinnad ja innovatiivsed lahendused on pikaajalise säästva majanduskasvu, uute töökohtade loomise ja parema elukvaliteedi jaoks möödapääsmatud. Liikmesriigid on leppinud kokku, et neid küsimusi püütakse lahendada eelkõige ELi tasandi meetmete ja tegevuskavadega. Sellega kaasneb ELi rahaeraldiste suunamine sellistele avalikele eesmärkidele, mille saavutamist turg ükski ei suuda tagada ja mis seetõttu kehastavadki kõige otsesemalt Euroopa pakutavat lisaväärtust.

ELi uus energiasüsteem nõuab olulisi jõupingutusi tehnoloogia uuendamiseks ja investeeringute tagamiseks. Sellega edendatakse dunaamilist ja konkurentsipõhist turgu ning püütakse oluliselt tugevdada institutsionaalset korraldust, mille abil arenguid seirata ja

suunata. See strateegia parandab energiasüsteemide turvalisust ja säästlikkust, elektrivõrgu haldust ning energiaturu reguleerimist. Samuti nähakse selle strateegiaga ette olulised jõupingutused, et suurendada kodu- ja äritarbijate teadlikkust ja rolli ning kaasata neid säästva energeetika ülesehitamisse, kutsudes neid muu hulgas üles energiat kokku hoidma, piirama raiskamist ning eelistama vähese CO₂-heitega tehnoloogiat ja kütuseid. Investeerimist vähese CO₂-heitega energiatootmisse saaks veelgi paremini innustada turupõhiselt, näiteks heitkogustega kauplemist edendades ja heitkoguseid maksustades. Uus strateegia kujutab esimesi samme, millega valmistada ELi ette uuteks suurteks väljakutseteks, millega võib tulla silmitsi seista juba 2020. aasta paiku. Kõige olulisem on aga, et see tagab Euroopa tasandil nii sisekõigustes kui ka suhetes välispartneritega parema juhtimise ja koordineerimise.

Ülemaailmne energiasüsteem on jõudmas uude, kiirete muutuste järku, millel on eeldatavasti kaugeleulatuv mõju, mis ilmneb järgnevatel aastakümnetel. Euroopa peab hakkama tegutsema enne, kui võimaluste aken on sulgunud. Aega ei ole palju. Niisiis on komisjonil kavas esitada suurem osa 2020. aasta eesmärkide saavutamiseks vajalikest ettepanekutest järgmise 18 kuu jooksul. Nende üle arutamise, nende vastuvõtmise ja elluviimisega ei saa kaua viivitada. See võimaldab ELil seada valmis vahendid 2020. aasta strateegia edukaks rakendamiseks – normid, eeskirjad, korraldused, kavad, projektid, finants- ja inimressursid, tehnoloogiaturud, ühiskondlikud ootused jms – ning valmistada Euroopa kodanikud ette uutes oludes hakkama saamiseks.

Kuna energiasüsteemide muutmine on väga pikaajaline protsess, ei ole sugugi kindel, et täna tehtav tagab 2020. aastaks, kui selle strateegia rakendamine lõppeb, täieliku ülemineku vähese CO₂-heitega tehnoloogiale. Seetõttu on vajalik vaadata kaugemale tulevikku, et tagada ELi valmisolek saavutada oma 2050. aasta eesmärk – turvalise, konkurentsivõimelise ja vähese CO₂-heitega energiasüsteemi kasutuselevõtt. Komisjonil on kavas jätkata käesoleva strateegia täiendamist 2050. aasta eesmärgi saavutamiseks vajalike terviklike üldsuundade avaldamisega, nähes ette käesolevas dokumendis viidatud pikaajalised meetmed, aga kaaludes lisaks uusi vajalikke täiendavaid samme.